

Nr 35.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om inventering av landets för fiskodling lämpade vattendrag, m. m.

(2:a avd.)

I två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 232 av herrar *Mannerskantz* och *Arrhén* samt II: 373 av herr förste vice talmannen *Magnusson m. fl.*, har hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära, att Kungl. Maj:t uppdrager åt lantbruksstyrelsen att företaga en fullständig inventering av landets rinnande vattendrag såsom en första åtgärd i avsikt att skapa ökade möjligheter för produktiv fiskodling samt att därefter upplägga bruksplaner för alla odlingsdugliga vattensystem.»

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för nämnda yrkande, hänvisas till motionerna.

Utskottet har i vederbörlig ordning införskaffat utlåtanden i ärendet från lantbruksstyrelsen, som därvid överlämnat yttranden från samtliga fiskerintendenten, fiskeringenjören, fisketillsynsmyndigheten och Föreningen Sveriges länsfiskeritjänstemän samt domänstyrelsen och vandringsfiskutredningen.

Lantbruksstyrelsen har inledningsvis erinrat, att styrelsen år 1931 tog initiativ till en inventering av landets viktigare sjöar. Inalles hade hittills omkring 2 300 sjöar undersökts. Avsikten hade varit att så småningom utvidga inventeringsarbetet även till de rinnande vattnen, men på grund av otillräckliga anslag och bristande tid hade detta ännu ej kommit till stånd. Lantbruksstyrelsen har därefter anført i huvudsak följande.

Till en början må framhållas, att uttalandena i motionen äro överdrivna och delvis rent felaktiga. Sålunda är ett stort antal av våra rinnande vattendrag helt olämpliga för laxartade fiskslag, detta på grund av olika orsaker såsom uttorkning, tillfrysning, hög temperatur, långsam vattenframrinning med åtföljande rik tillgång på rovfisk, upprensning för flötningsändamål etc. Härtill kommer, att i en stor del vattendrag en mycket omfattande odling av laxfiskar bedrives, medan i många andra rinnande vattendrag detta icke låter sig göra, när de helt tagits i industriens tjänst och icke mera äro av den beskaffenhet, att de kunna hysa laxfiskar. Dessa äro nämligen långt mera fordrande i fråga om miljön än andra fiskarter. Uppgiften i motionen, att nio tiondelar av våra rinnande vattendrag ligga helt outnyttjade för produktion av lax och laxöring, är sålunda helt godtycklig och har ej något stöd i verkliga förhållanden.

I motsats till många av de svenska vattendragen äro de engelska och skotska vattendragen i stort sett av naturen betydligt mera lämpade för laxfiskar, samtidigt som de icke erbjuda så goda förutsättningar för att i större

omfattning utnyttjas för kraftändamål. Genom bland annat rikedomerna på goda naturliga lek- och uppväxtplatser ha i dessa floder uppstått mycket rika laxbestånd. Någon odling av lax bedrivs däremot icke alls eller blott i mycket ringa omfattning i de engelska och skotska vattendragen.

De under Svenska lax- och laxöringsföreningens ledning pågående försöken i Kävlingeån i Skåne äro visserligen i och för sig synnerligen intressanta, men något resultat i form av ökad avkastning har ännu icke visat sig och har av biologiska orsaker knappast kunnat framkomma. Huvudparten av de lax- och laxöringungar, som utvandrat från Kävlingeån, har nämligen ännu icke nått den ålder, då laxen plägar återvända från havet. Över huvud taget måste det ännu dröja flera år, innan sådana resultat här kunna erhållas, att det blir möjligt att avgöra, huruvida dylika arbeten äro ekonomiskt bärkraftiga.

Lantbruksstyrelsen har med det här anförda velat framhålla, att förutsättningar icke finnas för en så omfattande lax- och laxöringodling, som motionärerna tänkt sig. Samtidigt bör även starkt betonas att, även om vi i många fall ännu stå frågande rörande de bästa metoderna för utnyttjande av de rinnande vattendragen för laxfiskar, detta dock icke alltid är fallet. Att en tillräckligt omfattande odlingsverksamhet ändock icke bedrivs beror då icke på avsaknad av inventering och brukningsplaner utan sammanhänger med bristen på nödig personal och nödiga medel för åtgärdernas utförande.

En inventering av den omfattning motionärerna åsyfta skulle draga mycket stora utgifter. Det skulle bliva nödvändigt att ett större antal tjänstemän helt ägnade sig åt densamma under åtminstone några år framåt. Härtill kommer, att det är osäkert huruvida nyttan av en sådan omfattande inventering verkligen skulle komma att motsvara kostnaderna för densamma. Det är därför enligt lantbruksstyrelsens mening, vilket även flertalet fiskerintendenter och Föreningen Sveriges länsfiskeritjänstemän framhållit, icke lämpligt att nu söka igångsätta en så omfattande inventering.

Med hänsyn till de starkt skiftande lokala betingelserna, som göra det ovisst, i vilken utsträckning resultatet från försöken i Kävlingeån skola kunna tillämpas på annat håll, anser lantbruksstyrelsen önskvärt, att en liknande inventerings- och försöksverksamhet igångsättes beträffande olika vattendrag i andra delar av landet. Härvid bör verksamheten inriktas på sådana vattendrag, beträffande vilka man redan på förhand kan antaga, att de icke äro olämpliga för laxfiskar. De böra även kunna tagas i anspråk för odling av laxfiskar samt för utförande av olika försök.

En viss ehuru ganska begränsad sådan inventerings- och försöksverksamhet pågår redan genom den s. k. vandringsfiskutredningens försorg. Enligt lantbruksstyrelsens mening bör denna verksamhet utvidgas. Då vandringsfiskutredningen icke synes kunna ställa medel härför till förfogande, torde det böra ankomma på fiskerimyndigheterna att med stöd av särskilt anvisade statsbidrag upptaga verksamheten. För ändamålet skulle ett belopp av 38 000 kronor behöva anvisas under det första året, därav 16 000 kronor till avlöningar, 10 000 kronor till resekostnader och 12 000 kronor för anordnande av försök. Ledningen av verksamheten torde böra uppdragas åt lantbruksstyrelsen eller, därest en fiskeristyreelse kommer till stånd, åt denna, därvid den närmaste uppsikten torde få ankomma på fiskerintendenterna.

Domänstyrelsen har tillstyrkt bifall till motionen.

Vandringsfiskutredningen har uttalat, att inom utredningen företagits vissa preliminära åtgärder för att åstadkomma viss inventering och uppgöra

brukningsplaner, närmast i samband med för laxbeståndet skadliga ingrepp i vissa vattendrag. Utredningen har därefter anfört.

En inventering av den stora omfattning motionärerna tänkt sig och i enlighet med det av Svenska lax- och laxöringsföreningen i Kävlingeån utförda arbetet måste bli synnerligen tidskrävande och draga mycket stora kostnader. Det torde nämligen vara uteslutet att lantbruksstyrelsen eller lantbruksstyrelsen underlydande fiskeritjänstemän skulle kunna vid sidan av andra viktiga arbetsuppgifter utföra ifrågavarande uppdrag. Det är högst tvivelaktigt om det lönar sig att nu verkställa en så omfattande inventering som den motionärerna framlagt. Det av motionärerna åberopade stora resultatet från nyssnämnda försök i Kävlingeån beror uppenbarligen på en missuppfattning av verkliga förhållandet, enär där ännu icke framkommit några påvisbara resultat i fråga om ökad fiskavkastning. Det må vidare framhållas, att det knappast torde vara möjligt att åstadkomma en intensiv odlingsverksamhet i de rinnande vattendrag som äro utnyttjade för industrier och kraftverksanläggningar. Uppgifterna i motionen äro även på andra punkter väl optimistiska. Det må emellertid påpekas, att redan med vår nuvarande kännedom om de rinnande vattendragen och deras möjligheter ur produktionssynpunkt mycket skulle kunna uträttas i fiskevårdande syfte, därest erforderliga anslag för fiskeritjänstemännens resor stode till förfogande och nödig fiskmästar- och tillsyningspersonal förefunnos.

Vandringsfiskutredningen vill därför som sin mening uttala, att därest en inventering kommer till stånd, densamma, i varje fall till en början, begränsas till de ur laxsynpunkt viktigaste vattendragen. Inventeringsarbetet bör då utföras under ledning av lantbruksstyrelsen och kostnaderna härför helt bestridas av staten.

Utskottet. I syfte att åstadkomma en önskvärd restaurering av landets laxfiskevatten har i förevarande motioner hemställts om företagande av en ingående inventering av landets samtliga vattendrag. I de vattendrag, som därvid befunnos för ändamålet lämpliga, borde därefter igångsättas laxodling med tillämpning av de erfarenheter, som vunnits vid Svenska lax- och laxöringsföreningens försöksodlingar.

Såsom i motionerna anförts, har nämnda förening sedan år 1944 bedrivit viss forsknings- och försöksverksamhet inom Kävlingeåns vattensystem i Skåne. Denna verksamhet kan komma att bli av stort värde vid bedömning av de åtgärder, som böra vidtagas för att befrämja fiskevården inom landets vattendrag. Av vad i ärendet förekommit torde emellertid framgå, att dessa undersökningar pågått allt för kort tid för att det nu skall vara möjligt att draga några längre gående slutsatser angående de därvid tillämpade metodernas användbarhet. Härtill kommer, att undersökningarna bedrivits inom ett mycket begränsat område, varför det icke synes klarlagt i vad mån de använda metoderna kunna med framgång tillämpas inom andra delar av landet och då särskilt inom de norrländska vattendragen. Ytterligare erfarenheter från nämnda undersökningar torde därför vara erforderliga. I anslutning härtill vill utskottet erinra, att inom den år 1945 på initiativ av chefen för vattenfallsstyrelsen tillsatta vandringsfiskutredningen vissa undersökningar för närvarande pågå rörande frågan om laxodlingens betydelse och de mest rationella metoderna för dess bedrivande.

Enligt utskottets mening synas alla skäl tala för att avvakta icke blott de ytterligare erfarenheter, som kunna vinnas från laxöringsföreningens undersökningar, utan även de resultat, vartill vandringsfiskutredningen kan komma, innan åtgärder i av motionärerna antydd riktning övervägas. Huruvida en så omfattande inventering som motionärerna föreslagit därvid skall visa sig erforderlig synes dock under alla förhållanden kunna ifrågasättas. Utskottet förutsätter emellertid, att den blivande fiskeristyrelsen skall ha sin uppmärksamhet riktad på förevarande spørsmål och att styrelsen, sedan säkrare hållpunkter erhållits rörande de faktorer som påverka förekomsten av lax, skall vidtaga de åtgärder, som kunna befinnas erforderliga för att främja laxodlingen eller laxens naturliga fortplantning inom landets vattendrag.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att de likalydande motionerna I: 232 och II: 373 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 20 maj 1948.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Carl Edmund Eriksson, Alfred Andersson, Nils Olsson, Näslund, Hjalmar Nilsson, Svedberg och Holmertz; samt

från andra kammaren: herrar Gustafson i Vimmerby, Ericsson i Sörsjön, Carlström, Lundbom, Andersson i Surahammar, Gustafson i Dädesjö, Larsson i Karlstad och Jacobson i Vilhelmina.
